

JUBILEUSZ DOKTORA
STANISŁAWA ULASZKA

ЮБИЛЕЙ КАНДИДАТА НАУК
СТАНИСЛАВА УЛЯШЕКА

ANNIVERSARY CELEBRATION FOR
DR. STANISŁAW ULASZEK

Alvarez

DOKTOR STANISŁAW ULASZEK
ARTYSTA – NAUCZYCIEL – TŁUMACZ

LAUDACJA
Z OKAZJI JUBILEUSZU 45-LECIA PRACY AKADEMICKIEJ

Doktor Stanisław Ulaszek, nauczyciel akademicki Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Gdańskiego, mistrz dydaktyki i charyzmatyczny translator, obchodzi w 2015 roku dostoyny jubileusz 45-lecia pracy zawodowej. Czcigodny Jubilat jest jednym z pierwszych absolwentów¹ filologii rosyjskiej, którzy otrzymali pracę w gdańskiej *Alma Mater*, i wiernie jej służył przez długi czas. W ubiegłym roku Doktor Stanisław Ulaszek miał siedemdziesiąte urodziny. Mamy zatem dzisiaj dwie, następujące po sobie, piękne, ważne daty i rocznice. Jubileusze akademickie nie są na szczęście wydarzeniami czysto prywatnymi, gdyż stanowią święto całego gdańskiego środowiska humanistycznego, a zacny Jubilat jest od wielu dziesięcioleci jego nieodłączną wartościową częścią.

Stanisław Ulaszek, zodiakalny Rak, przyszedł na świat w samym środku tygodnia, tj. w środę, 5 lipca 1944 roku, zapowiadając — być może w ten sposób — przyszłą skłonność do równowagi we wszystkich swoich życiowych poczynaniach. Jest numeryczną Trójką. Jakie są tego konsekwencje — o tym później. Nasz Jubilat urodził się w Jaśle na ziemi podkarpackiej. Dziecięce i młodzieńcze lata spędził na Pomorzu Zachodnim; tu otrzymał staranne wykształcenie. Do szkoły podstawowej uczęszczał w Czaplunku, a w Szczecinku ukończył renomowane Liceum Pedagogiczne (1963). Po maturze rozpoczął naukę w Studium Nauczycielskim w Słupsku (1963) na kierunku „śpiew i muzyka”. Studia magisterskie odbył w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku na nowo powstałym na Wydziale Humanistycznym kierunku „filologia rosyjska”. Edukacja na poziomie wyższym nie należała zapewne do najłatwiejszych z uwagi na wysoką poprzeczkę, jaką stawiali ówcześni studenci rusycystyki, w większości wywodzący się z rodzin repatrianckich z ZSRR, życiowo już doświadczeni i władający językiem rosyjskim jako natywnym. To jednak nie deprymowało zbytnio młodego studenta, który w regulaminowym terminie studiów ukończył studia rusycystyczne, przedstawiając pracę dyplomową *Analiza treści ideowych wartości artystycznych i hi-*

¹ Razem z mgr Stanisławem Ulaszkiem pracę w Instytucie otrzymali także inni absolwenci kierunku: Mirosława Pietkiewicz i Jerzy Gurbisz.

storii scenicznej „Tragedii optymistycznej” W. Wiszniewskiego (1969). Prace tę napisał pod kierunkiem prof. Borysa Bugrowa, znanego moskiewskiego specjalisty w zakresie dramaturgii radzieckiej i rosyjskiej oraz znawcy rosyjskiego symbolizmu. Z nim też w nieodległej przyszłości magister Stanisław Ulaszek bliżej zwiąże swoją karierę naukową.

W 1970 roku, po odbyciu stażu nauczycielskiego w słynnym Conradinum — Technikum Budowy Okrętów w Gdańsku, Czcigodny Jubilat został asystentem Instytutu Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu Gdańskiego. Instytut ten miał wówczas swoją siedzibę w zabytkowym budynku przy ulicy Jana III Sobieskiego we Wrzeszczu. Stanisława Ulaszka zatrudniła wtedy docent Gabriela Porębina, organizatorka życia naukowego gdańskiej rusycystyki. Tutaj pracował do końca stycznia 2015 roku jako starszy wykładowca. Został zatrudniony w Zakładzie Metodyki Nauczania Języka Rosyjskiego, utworzonym i kierowanym przez długi czas przez prof. Ludwika Grochowskiego. Zakład ten przekształcono w pewnym momencie organizacyjnym w Zakład/Katedrę Pragmatyki i Akwizycji Języków. Pieczę nad tą jednostką sprawowała przez dwadzieścia lat prof. Marcelina Grabska.

Dalsza droga naukowa magistranta wiodła za granicę i wiązała się ze zdobywaniem stopnia naukowego doktora. Czcigodny Jubilat doktoryzował się w prestiżowym Państwowym Uniwersytecie Moskiewskim im. M.W. Łomonosowa na podstawie rozprawy *Русская советская драматургия периода Великой Отечественной войны (1941–1945 гг.)*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Borysa Bugrowa (1983). Moskwa stała się bardzo bliska sercu Jubilata. Regularnie się tam dokształcał przez uczestniczenie w zajęciach organizowanych przez dwa znakomite ośrodki akademickie: Uniwersytet im. Łomonosowa (1972, 1976, 1986) oraz Państwowy Instytut Języka Rosyjskiego im. A.S. Puszkina (1990). Odbywał tam staże, brał udział w seminariach i kursach podnoszenia kwalifikacji językowo-metodycznych nauczycieli języka rosyjskiego jako obcego. Tu też zawiązał przyjaźnie ze znanymi osobistościami ze świata nauki i kultury, które pielęgnuje do dziś i o których z rozrzewnieniem opowiada. Ma w swojej biografii naukowej referaty i komunikaty naukowe; podczas III Międzynarodowego Kongresu MAPRJAŁ (Warszawa 1975) referował zagadnienia akcentuacji rosyjskiej. Wielokrotnie występował także na konferencjach metodycznych dla nauczycieli języka rosyjskiego, organizowanych na terenie województwa gdańskiego przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Jubilat sam o sobie mówi, że jest „po pierwsze — artystą, po drugie — nauczycielem, po trzecie — tłumaczem”². Już ta gradacja humanistycznych dziedzin i „rzemiosł” świadczy o intrygującej, ciekawej, a zarazem niezwyklej osobowości człowieka, mogącego się pochwalić wieloma pasjami i ważkimi osiągnięciami. Sylwetkę Mistrza — tak bowiem określają Jubilata jego uczniowie, wśród których jest niemało znanych profesorów rozsianych po Polsce — niełatwo przybliżyć głównie z uwagi na jej renesansowy charakter, wyrażający się między innymi wielością nietradycyjnych zainteresowań, miłością do poznawania człowieka i rozumienia jego tajemnic. Czcigodny Jubilat za służenie cieszy się wielką estymą w każdej ze swych osobowościowych odsłon jako: Wykładowca, Twórca, Tłumacz i Artysta.

² Z wywiadu udzielonego autorce przez Jubilata w Gdańsku w dniu 30 lipca 2015 roku.

W kręgu dydaktyki i nauki

Pracując w Instytucie Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu Gdańskiego, przemianowanym w pewnym momencie historycznym na Instytut Filologii Słowiańskiej, który ostatecznie przyjął miano Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej, Szanowny Jubilat prowadził kilka przedmiotów na kierunku „filologia rosyjska” na studiach jednolitych magisterskich, a następnie I i II stopnia (tryb stacjonarny i niestacjonarny, specjalizacja translatoryczna, specjalność „język biznesu”), a także na (makro)kierunku „rosjznawstwo”. Były to m.in. zajęcia z praktycznej nauki języka rosyjskiego (poziomy średnio zaawansowany i wysoko zaawansowany), ćwiczenia z historii literatury rosyjskiej i radzieckiej, ćwiczenia z przekładu tekstów ustnych, ćwiczenia/konwersatoria z przekładu tekstów pisanych, ćwiczenia/konwersatoria z rosyjskiego języka biznesu. Dzięki tej przedmiotowej różnorodności Dostojny Jubilat miał okazję — z jakiej w pełni skorzystał! — wyspecjalizowania się w wielu obszarach wiedzy i glottodydaktyki, stając się cenionym znawcą, który wykształcił wiele pokoleń filologów i odniósł niejedną sukces dydaktyczny. Dla swoich uczniów stał się autorytetem.

Pan Doktor Stanisław Ulaszek zasłynął jako utalentowany i szanowany nauczyciel akademicki, rzadkiej próby znawca języka rosyjskiego w kilku jego współczesnych odmianach, głównie — literackiej i mówionej³. Był i pozostaje znakomitym metodykiem oraz świetnym dydaktykiem przekładu w obydwu kierunkach — z polskiego na rosyjski i odwrotnie. Jako czynny tłumacz — symultaniczny, konsekwentny i tekstów pisanych — przez kilka dekad profesjonalnie i z ogromnym zaangażowaniem przekazywał swoją wiedzę studentom, a nauczając dbał o kulturę relacji międzyludzkich i kulturę słowa, zwracając szczególną uwagę na zachowanie przez adeptów rusycystyki czystości dwóch języków: ojczystego i rosyjskiego jako obcego. Do zajęć dydaktycznych Pan Doktor Stanisław Ulaszek był zawsze skrupulatnie przygotowany. Harmonijnie współpracował ze studentami. Jako neofilolog posługuje się piękną polszczyzną oraz nieskażoną interferencją bogatą ruszczyzną. Nasz Jubilat to erudyta. Ma ogromną wiedzę na temat kultur obydwu krajów, w jakich osadzony jest przekład. Wśród wielu obowiązków podjął się także funkcji konsultanta językowego, by wspomagać Studenckie Koło Naukowe Rusycystów Translatoryków i Leksykografów „Translationis”, które działało przy macierzystym Instytucie.

Można z pełnym przekonaniem twierdzić, że to Dostojny Jubilat miał ogromny udział w stworzeniu praktycznej rusycystycznej szkoły translatorycznej. To On dbał o jej kierunek rozwoju, dokładał wielkich starań jako dydaktyk, aby osiągnąć optymalne cele nauczania. Jego sukcesy w tym obszarze wynikają na pewno z osobowości, z tego, że jest pasjonatem sztuki tłumaczenia. Właśnie SZTUKI, a SZTUKA do czegoś zobowiązuje. Do zawodu tłumacza przysposabiał studentów w dość skromnych, jak na przełom wieków, warunkach: bez możliwości ćwiczenia w profesjonalnym laboratorium językowym i bogatego zaplecza audiowizualnego. Pomimo niesprzyjających

³ Profesor Marcelina Grabska, będąca przez wiele lat dyrektorem Instytutu, pisze w swej hystoriografii: „dr Stanisław Ulaszek, wybitny dydaktyk (jego zajęcia z przekładu pisanego i mówionego cieszą się niebywałą popularnością i uznaniem wśród studentów)”. Cyt. z: M. Grabska. *Gdańska rusycystyka — rozwój i kierunki badań*. [W:] *Tradycje gdańskiej humanistyki*. Red. J. Borzyszkowski, C. Olbracht-Prondzyński. Gdańsk: Instytut Kaszubski, 2008, s. 186.

warunków technicznych i lokalowych nauczał najlepiej, jak potrafił, z zapałem, posługując się wielce wysłużonym magnetofonem szpulowym, który zastąpił następnie magnetofonem kasetowym. Na tym prostym sprzęcie odtwarzał z trudem gromadzone przez lata, starannie wyselekcjonowane i wystudiowane treściowo nagrania, jak na przykład wywiady, przemówienia, wykłady, homilie, ścieżki dźwiękowe filmów zarówno polskich, jak i rosyjskich, które potem dawał studentom do tłumaczenia ustnego. Zawsze dbał, by autorzy prezentowanych tekstów albo uczestnicy danego materiału zdołali zaintrygować studentów, by dostarczali inspiracji do pracy tłumaczeniowej, a przy okazji — by pobudzali do głębszej refleksji. Szanowny Jubilat wychodził bowiem niezmiennie z założenia, że student musi umieć poradzić sobie w każdej sytuacji językowej, a to jest możliwe dzięki nabyciu umiejętności płynnego posługiwania się różnorodnymi subkodami języka i zdolności komunikacyjnego odnalezienia się w gąszczu sensów oraz subtelności języka obcego. Zachęcał — i słusznie — do poznawania i korzystania na co dzień — wszędzie tam, gdzie jest to pożądane i możliwe — z zasobów frazeologicznych języka rosyjskiego, skrywających potencjał kulturowy Rosjan.

Drugą charakterystyczną specjalnością dydaktyczną Czcigodnego Jubilata jest rosyjski język biznesu. Od 1996 roku, przez szesnaście lat, prowadził On w ramach Fundacji Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego przy współpracy z Państwowym Instytutem Języka Rosyjskiego im. A.S. Puszkina w Moskwie i Izbą Handlowo-Przemysłową Federacji Rosyjskiej zajęcia na kursach „Rosyjski język biznesu i komercji”, które kończyły się uzyskaniem międzynarodowego certyfikatu znajomości języka rosyjskiego (poziom średnio zaawansowany i wysoko zaawansowany). Zajęcia te cieszyły się ogromną popularnością. Na potrzeby kursu Pan Doktor opracował przebogaty materiał dydaktyczny, na który złożyły się m.in. korpusy leksykalne, zestawy ćwiczeń, teksty specjalistyczne, testy, zbiory materiałów oryginalnych. Wszyscy uczestnicy wspomnianych kursów nie tylko otrzymali certyfikaty, lecz uzyskali na egzaminach końcowych najwyższe oceny w całej Europie. Zrozumiałe, że Szanowny Jubilat jest wysoko ceniony nie tylko przez swoich studentów i słuchaczy kursów, ale także przez rosyjskich partnerów⁴.

Trzeba przy tej okazji wspomnieć również o bezinteresownej pomocy, jaką Jubilat służył wielu młodym kolegom, którzy dopiero rozpoczynali karierę naukowo-dydaktyczną w macierzystym Instytucie. Chętnie się dzielił licznymi niepublikowanymi wciąż materiałami dydaktycznymi, ogromnym księgozbiorem i fonoteką. Bez narzekania taszczył niejednokrotnie na Uczelnię grube tomy prywatnych słowników, encyklopedii, książek, aby mogli z nich korzystać także inni.

Misję nauczyciela akademickiego Dostojny Jubilat wypełniał również przez pisanie recenzji prac dyplomowych z zakresu literaturoznawstwa rosyjskiego i translatoryki, a w ramach funkcji dydaktyczno-administracyjnych był m.in. opiekunem poszczególnych lat grup studenckich, także w trakcie ich pobytów zagranicznych (m.in. w Kubańskim Uniwersytecie Państwowym w Krasnodarze). Zapisał się w historii Instytutu

⁴ *Kursy i egzaminy certyfikacyjne z języka rosyjskiego na Uniwersytecie Gdańskim*. [W:] Portal „Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego”, cop. FRUG 2010. [Online] <<http://www.frug.ug.edu.pl/?kursy,30>> (6.08.2015).

jako członek Rady Instytutu Filologii Rosyjskiej/Słowiańskiej, wielokrotny członek Komisji Rekrutacyjnej na studia na kierunku „filologia rosyjska”, członek Komisji Konkursowej ds. Zatrudnienia Pracowników w naszej Jednostce, członek pierwszej rady programowej zajmującej się tworzeniem podstaw specjalizacji translatorskiej, członek wielu uczelnianych komisji egzaminacyjnych. Przez siedem lat Doktor Stanisław Ulaszek przewodniczył pracom jury w ramach Komitetu Okręgowego Olimpiady Języka Rosyjskiego. Parokrotnie został powołany przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy do udziału w ocenie prac egzaminacyjnych kandydatów na tłumacza przysięgłego języka rosyjskiego.

Czcigodny Jubilat został odznaczony w 1990 roku przez Prezydenta RP Złotym Krzyżem Zasługi, a za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania otrzymał w 2003 roku Medal Komisji Edukacji Narodowej. Wielokrotnie był wyróżniany nagrodami⁵ JM Rektora Uniwersytetu Gdańskiego. Lecz ponad te odznaczenia państwowe Czcigodny Jubilat stawia powszechną admirację młodzieży akademickiej, która podczas akredytacji kierunku „filologia rosyjska” w macierzystym Instytucie oceniła Pana Doktora Stanisława Ulaszka jako najlepszego wykładowcę⁶. Ta satysfakcja wciąż daje więcej niż symboliczne dyplomy czy statuetki wręczane przy różnych świątecznych okazjach.

W świecie tłumaczeń i twórczości własnej

Przekład stanowi drugą wielką pasję Czcigodnego Jubilata. Na Jego działalność translatorską składają się tłumaczenia dotyczące muzealnictwa, literackie, poetyckie, teatralne, naukowe, publicystyczne, techniczne, specjalistyczne (obejmujące m.in. budowę statków i rybołówstwo), z zakresu polityki i prawa międzynarodowego. Jest on doświadczonym tłumaczem konsekwentnym i symultanicznym. Wykonywał tłumaczenia tekstów technicznych oraz specjalistycznych na rzecz Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT) w Gdańsku. Jako tłumacz obsługiwał międzynarodowe konferencje ichtiologiczne organizowane przez Morski Instytut Rybacki w Gdyni. Był konsultantem językowym organów sądowych.

Pan Doktor może się poszczycić licznymi nietuzinkowymi publikacjami. Pierwsze Jego wydane tłumaczenia dotyczą muzealiów — oręza rosyjskiego i europejskiego (*Rosyjski oręż zdobiony od XVI do XIX wieku. Katalog wybranych zabytków ze zbiorów Arsenалу Państwowego Ermitażu w Leningradzie eksponowanych w Muzeum Zamkowym w Malborku w 1990 roku*, 1990; *Europejski oręż paradny XVII–XIX wieku ze zbiorów Państwowego Ermitażu w Leningradzie*. *Polonika*, 1991; *Europejski oręż paradny XIX wieku ze zbiorów Państwowego Ermitażu w Leningradzie*, 1991), następnie — rzemiosła artystycznego (*Rzemiosło artystyczne Zachodniej Europy od XI do XVI wieku. Ze zbiorów Państwowego Ermitażu w Sankt Petersburgu*, 1994). Wymienione teksty są częścią wielojęzycznych katalogów międzynarodowych wystaw organizowanych przez Muzeum Zamkowe w Malborku, będące znaczącą w regionie i kraju placówką kulturalno-naukową.

⁵ Były to nagrody przyznawane z okazji jubileuszu pracy zawodowej.

⁶ Na podstawie ankiet studenckich z roku akademickiego 2001–2002.

Do innych prac Szanownego Jubilata zalicza się tłumaczenie eseju zamieszczonego w „Magazynie Sztuki” (1999) pt. *Neoklasyczny Petersburg* autorstwa Jekatieriny Andriejewej, znawczyni i krytyka sztuki, kuratora wystaw, pracownika naukowego Państwowego Muzeum Rosyjskiego w Petersburgu.

Największym wyzwaniem dla Doktora Stanisława Ułaszka stał się, jak sam zdradza, przekład literacki, który ujawnił dbałość tłumacza o artyzm swojego dzieła, twórczą wrażliwość i kreatywność. Jako translator debiutował w 1992 roku, publikując w „Literaturze na Świecie” przekład fragmentu głośnej powieści *Homo collectivus* (*Групповые люди*, 1990⁷) Jurija Azarowa, rosyjskiego pisarza, artysty malarza i pedagoga, nominowanego do literackiej Nagrody Nobla⁸. Rok później na łamach tego samego pisma zamieścił kolejne świetne tłumaczenie — opowiadanie *Pułkownik mówi, że kocham* (*Полковник говорит — люблю*, 1983⁹) Siergieja Dowłatowa, dysydenckiego rosyjsko-amerykańskiego pisarza okresu „trzeciej fali emigracji” i dziennikarza. Przekłady mniejszych form literackich — wybranych opowiadań ze znakomitego cyklu *Legendy Невского проспекта* (1993)¹⁰, takich jak *Grupa Laokoona* (*Лаокоон*), *Głowa* (*Голова*), *Amerikanin w Leningradzie, czyli śmierć w „Wenecji Północy”* (*Пьяная травма*) Michaiła Wellera, rosyjskiego pisarza z Tallina, uprawiającego gatunek *science fiction*, i filozofa (prezentującego teorię energoevolucjonizmu), ukazały się w gdańskim „Autografie” (2000), liczącym się dwumiesięczniku literacko-artystycznym. Wymieniony cykl opowiadań Wellera został uznany w Rosji za swoisty narodowy bestseller, łączący elementy ironii, sarkazmu i nostalgii. W tymże „Autografie” Nasz Jubilat opublikował wspólnie z Franciszkim Apanowiczem fragment kryptohistorycznej powieści *Zamach na Stalina* (2004) (*Несокрушимая и легендарная*, 1998¹¹) Władimira i Jakowa Dawidowskich. Z pozytywną oceną spotkał się przekład dramatu rosyjskiej pisarki i scenarzystki, Niny Sadur — *Dziwo-baba* (*Чудная баба*, 1989¹²). Pracę tę zamieszczono w zbiorze *Lepsi i cztery inne kawałki dramatyczne z dzisiejszej Rosji* i wydano nakładem renomowanego gdańskiego wydawnictwa Słowo/Obraz Terytoria w 2003 roku.

Niezwykły kunszt artystyczny i przekładowy Doktora Stanisława Ułaszka ujawnił się w całej pełni w tłumaczeniu powieści historycznych. Czcigodny Jubilat podjął się wielkiego zadania — przekładu literatur z odległych kultur, tj. azerbejdżańskiej i ormiańskiej, dla których językiem pośrednikiem był rosyjski. Tak powstało najpierw tłumaczenie powieści *Zagadkowy rękopis* (*Үягмҗиҗ җыязма*, 2004¹³; ros. *Неполная*

⁷ Ю.П. Азаров. *Групповые люди*. Москва: Советский писатель, 1990.

⁸ Kandydatura Jurija Azarowa w 2008 roku została wysunięta przez grupę rosyjskich literatów i krytyków do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za stworzenie metody twórczej, w której splatają się: proza, dramaturgia, malarstwo, psychologia i pedagogika, filozofia kultury ojczystej. Zgłoszono wówczas m.in. powieść *Групповые люди* z 1990 roku. Zob. Portal „Юрий Азаров. События”. [Online] <<http://www.azarov.su/events.htm>> (6.08.2015).

⁹ С.Д. Довлатов. *Полковник говорит — люблю*. Ann Arbor: Ardis, 1983.

¹⁰ М.И. Веллер. *Легенды Невского проспекта сборник рассказов*. Санкт-Петербург: Астрель, 1993.

¹¹ В.Я. Давидовский, Я.В. Давидовский. *Несокрушимая и легендарная. Альтернативная историческая фантастика*. Inc. Cleveland: IGO-America, 1998.

¹² Н.Н. Садур. *Чудная баба (пьеса в двух частях)*. Москва: Союзтеатр, 1989.

¹³ К. Abdulla. *Үягмҗиҗ җыязма*. Баки: „XXI”-YNE, 2004.

pykonucy, 2006¹⁴) autorstwa Kamala Abdulli (azerb. Kamal Mehdi oğlu Abdullayev), współczesnego azerbejdżańskiego pisarza, poety, dramaturga, eseisty, a także filologa i uczonego, byłego rektora Bakijskiego Uniwersytetu Słowiańskiego. *Zagadkowy rękopis* Abdulli, utrzymany w stylu postmodernistycznej estetyki, odzwierciedla moment przełomowy w dziejach starożytnego Azerbejdżanu, stanowi twórczą parafrazę klasycznego tekstu kultury azerskiej — *Księgi Dede Korkuta* (azerb. *Kitabi Dədə Qorqud*, tur. *Dede Korkut Kitabı*¹⁵), heroicznego eposu Oguzów. Utwór ten, w wybornym przekładzie Jubilata, ukazał się w 2009 roku nakładem toruńskiego Wydawnictwa Adama Marszałka (wyd. 2, 2014). Przekład został opatrzony wstępem *Dawno, dawno temu w krainie Oguzów...*¹⁶, napisanym przez dr hab. Grażynę Zajęc, turkologa z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Skomplikowaną narrację, ducha czasu, koloryt starożytnych i średniowiecznych epok turkijskich kręgów kulturowych, odległe realia kulturowe, niuansy historyczne, obcą, a przy tym dawną, „egzotyczną” onomastykę itp. niezwykle trudno jest oddać polskiemu przekładowcy, mającemu niewiele styczności z turkijskimi paradygmatami historyczno-kulturowymi. A jednak niemożliwe stało się możliwym. Doktor Stanisław Ulaszek konsultował się z krakowskimi orientalistami w kwestiach transpozycji oryginału, o czym otwarcie pisze w przedmowie do tłumaczenia¹⁷. Przekład został zauważony w środowisku orientalistów, co poświadczają pochlebne recenzje. Na przykład Justyna Chmielewska z Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego wysoko oceniła walory przetłumaczonej powieści¹⁸:

Polskie wydanie książki zdaje się wiele zawdzięczać świetnemu przekładowi Stanisława Ulaszka. Zdołał on nadać zapiskom Dede Korkuta charakterystyczny swobodny ton oraz zachować rodzaj stylistycznego i retorycznego nadmiaru, cechującego wschodnie opowieści. Umiejętnie sięgał po archaizmy, by przedstawić historię średniowiecznych Oguzów w kodzie adekwatnym dla ich czasu i kultury. Kwieciste apostrofy do chana, wygłaszane przez kolejnych świadków w śledztwie, mogłyby nudzić, gdyby nie plastyczny i porywający język, jakim posługują się bohaterowie *Zagadkowego rękopisu*. Postaci ze szkicownika Dede Korkuta knują intrygi, obmawiają swych wrogów, poetycko wysławiają Bajyndyr-chana i używają misternych wybiegów, starając się przedstawić przed władcą w jak najlepszym świetle. Wszystkiego, co o nich wiemy, dowiadujemy się z opowieści — narratora, ich samych, ich przyjaciół i wrogów. Narracja jest spiętrzona, składa się z cytatów i przytoczeń, wielokrotnych prób rekonstrukcji zdarzeń, domysłów i konfabulacji (warto przy tym pamiętać, że polskie wydanie oparte zostało nie na azerbejdżańskim oryginale, a na rosyjskim tłumaczeniu książki — łańcuch przekazicieli spiskowej historii jest więc dłuższy o jeszcze jedno ogniwo). I o ile treść *Zagadkowego rękopisu* może czytelnika rozczarować, o tyle wiele wynagrodzi mu sposób snucia opowieści — nieco

¹⁴ К. Абдулла. *Неполная рукопись. Роман*. Перевод с азербайджанского В. Ибрагимоглу. Серия Мир современной прозы. Москва: Хроникер, 2006.

¹⁵ *Dede Korkut Kitabı*. I hisse, II hisse, III hisse, IV hisse, V hisse. Tertibinde M. Erginin. Ankara Üniversitesi Basımevi, 1964.

¹⁶ G. Zajęc. *Dawno, dawno temu w krainie Oguzów...* [W:] K. Abdulla. *Zagadkowy rękopis*. Przeł. S. Ulaszek. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, cop. 2009, s. 5.

¹⁷ S. Ulaszek. *Od tłumacza*. [W:] K. Abdulla. *Zagadkowy rękopis...*, s. 3.

¹⁸ J. Chmielewska. *Niepełna historia Oguzu (Kamal Abdulla: zagadkowy rękopis)*. „Nowe Książki” 2009, nr 11 (1098), s. 34.

orientalny, niekiedy pospieszny, innym razem refleksyjny i rozwlekły, zawsze jednak żywiołowy i specyficznie nacechowany pieczęcią oguzyjskiego barda.

Z satysfakcją należy odnotować, iż polski przekład *Zagadkowego rękopisu* spotkał się z oddźwiękiem za granicą. W czasopiśmie „Литературный Азербайджан”¹⁹ Elena Teer²⁰ z uznaniem wypowiedziała się o przekładzie Dostojnego Jubilata:

И мастерство художественного перевода, и исторические и географические комментарии только еще более подчеркнули достоинства романа. Переводчики грамотно и профессионально выполнили свою работу, пополнив польскую библиотеку иностранной литературы новым ярким произведением современного азербайджанского писателя.

Do książki tej nawiązuje również Gular Gasan Abdullabekova²¹ z Uniwersytetu Słowiańskiego w Baku w monografii *Азербайджанско-польские литературные связи XIX–XXI веков* (2012)²², ilustrując swoją wypowiedź tłumaczeniem cytatów z obu przedmów do polskiego przekładu.

W ubiegłym roku Doktor Stanisław Ulaszek ogłosił przekład pierwszego tomu fundamentalnego dzieła *Wartanidzi. Wojownicy Wartana Mamikoniana. Powieść historyczna w dwóch tomach* (2014; *Vardanank'*, 1943–1946²³) Derenika Demircziana, ormiańskiego dekadencejnego poety, prozaika i tłumacza. Książka została wydana przez Księgarnię Akademicką pod auspicjami Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich przy finansowej dotacji Fundacji Calouste'a Gulbenkiniana w Lizbonie. Powieść Demircziana — w świetle słów prof. Andrzeja Pisowicza — ukazuje rozległą panoramę społeczeństwa starożytnej Armenii w połowie V wieku: od znanych z historii pisanej bohaterskich przywódców powstania antyperskiego z lat 450–451 z Wartanem Mamikonianem na czele po postaci chłopów zaangażowanych w walkę o zachowanie godności i narodowej. „Wartanidzi” nie są książką, która jednostronnie i banalnie gloryfikuje „światłą” postać bohatera narodowego Armenii. Wartan Mamikonian przez jakiś czas był apostatą: formalnie wyparł się chrześcijaństwa, przyjmując na krótko zaratusztrianizm. Autor subtelnie ukazuje jego dramatyczne przeżycia w całej ich złożoności. Przekład z wydania rosyjskiego jest dziełem dra Stanisława Ulaszka, zaś konsultacji armenistycznej dokonał prof. Andrzej Pisowicz.²⁴

¹⁹ E. Teer. *Польский перевод романа Камала Абдуллы «Неполная рукопись»*. „Литературный Азербайджан” 2008, nr 1. [Online] < <http://www.azyb.net/cgi-bin/jurn/main.cgi?id=1700> > (5.08.2015).

²⁰ Dr filozofii E. Teer jest docentem w Zakładzie Polonistyki w Katedrze Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Słowiańskiego w Baku.

²¹ Dr G.G. Abdullabekova pracuje na stanowisku profesora w Zakładzie Polonistyki w Katedrze Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Słowiańskiego w Baku.

²² Г.Г. Абдуллабекова. *Азербайджанско-польские литературные связи XIX XXI веков (Учебное пособие)*. Баку: Мутарджим, 2012, s. 360–361.

²³ D. Demirchyan. *Vardanank'. Patmakan vep*. Erevan: Haypethrat, 1943 (transkrypcja z ormiańskiego za OCLC WorldCat).

²⁴ A. Pisowicz. *Wstęp*. [W:] D. Demirczian. *Wartanidzi. Wojownicy Wartana Mamikoniana. Powieść historyczna w dwóch tomach*. T. 1. Przeł. S. Ulaszek. Oprac. A. Pisowicz. Kraków: Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich — Księgarnia Akademicka, 2014, s. 6.

I ten przekład wykonany przez Naszego Jubilata odznacza się mistrzostwem: jak poprzednie, jest rzetelny, gładki, opatrzone rozbudowanymi przypisami, *Komentarzami do powieści* z wydania rosyjskiego wzbogaconymi uwagami armenistycznymi, a także trzema indeksami autorstwa prof. Andrzeja Pisowicza: *Indeksem osób i postaci mitologicznych*, *Indeksem nazw geograficznych* oraz *Indeksem terminów ormiańskich i irańskich użytych w polskim przekładzie Wartanidów*. Tłumaczenie dodatkowo jest inkrustowane — dla wygody polskiego czytelnika — skróconymi przypisami wewnątrztekstowymi, odsyłającymi do odpowiednich haseł *Komentarzy*. Podziw budzi język przekładu — potoczny, wartki, bogaty, z wyczuciem wystylizowany i umiejętnie zarchaizowany.

Stanisław Ulaszek w swej twórczości przekładowej ujawnił również duszę poety, pięknie tłumacząc wybrane utwory z liryki religijnej i egzystencjalnej Aleksandra Romanowskiego, współczesnego ukraińskiego literata i uczonego z Politechniki Charkowskiej, które zostały opublikowane w tomiku *Miłość i wiara* (Gdańsk). Wcześniej, wspólnie z Franciszkiem Apanowiczem, dokonał bardzo udanej translacji utworów poetyckich Włodzimierza Wysockiego do sztuki teatralnej *Archeologia* Aleksieja Szpienki w reżyserii André Hübnera Ochodlo, wystawionej w Teatrze Atelier im. Agnieszki Osieckiej w Sopocie (prapremiera 2000).

Istotną publikacją w dorobku Czcigodnego Jubilata jest także praca *Armeńsko-azerbejdżański konflikt Górskiego Karabachu w świetle prawa międzynarodowego* (*Ermanistan-Azarbaycon münaqışasi beynasalq hüquq baxımında*; *Армяно-Азербайджанский Нагорно-Карабахский конфликт в контексте международного права*²⁵) Namika Alijewa. Książka ta ma zgoła odmienny charakter od dotychczasowych, podejmuje bowiem nurtujące Europę, niełatwe i kontrowersyjne kwestie społeczno-polityczne, dla polskiego czytelnika najczęściej stosunkowo zawile. Ukazała się na zlecenie Ambasady Azerbejdżanu w Polsce w 2012 roku w Warszawie w Oficynie Olshynka Józef Rudalski.

Ważnym osiągnięciem translatorskim Doktora Stanisława Ulaszka jest przekład książki *Przekład całkowity*²⁶ (*Тотальный перевод*, 1995²⁷) Peetera Toropa, estońskiego literaturoznawcy, kulturologa i semiotyka, przedstawiciela znamienitej Tartusko-Moskiewskiej Szkoły Semiotycznej. Dzieło to stanowi integralną część edycji *O tłumaczeniu* Paula Ricoeura i Peetera Toropa, przedłożonej w ramach serii naukowej Bogusława Żyłki „Literatura i Okolice”, ukazującej się w Wydawnictwie Uniwersytetu Gdańskiego (2008). Traktaty profesjonalnym wstępem poprzedził Edward Balcerzan. Przetłumaczona książka zyskała rozgłos w środowisku polskich przekładoznawców. W większości recenzji, jakie pojawiły się na łamach znanych pism naukowych i popu-

²⁵ Н.Г. Алиев. *Армяно-Азербайджанский Нагорно-Карабахский конфликт в контексте международного права*. „Кавказ & глобализация” 2007. Vol. 1 (2). Central Asia & Central Caucasus Press AB. Швеция.

²⁶ P. Torop. *Przekład całkowity*. Przeł. Stanisław Ulaszek. [W:] P. Ricoeur, P. Torop. *O tłumaczeniu*. Przeł. [z franc.] T. Swoboda, [z ros.] S. Ulaszek. Wstępem poprzedził E. Balcerzan. Przekład cytatów anglo- i niemieckojęzycznych E. Rajewska. Seria Literatura i Okolice. Red. naukowy serii B. Żyłko. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2008, s. 60–327.

²⁷ П. Тороп. *Тотальный перевод*. Тарту: Издательство Тартуского университета, 1995.

larnonaukowych, zdecydowanie przychylnie oceniono trud przekładowcy²⁸. Wprawdzie w przekładzie zdarzyły się drobne potknięcia (wskutek prozaicznego zderzenia zapisów cyrylickich onomastyki z transliteracją zachodnioeuropejską), to jednak należy zaliczyć go do udanych i bardzo potrzebnych w dydaktyce przekładu. O randze publikacji świadczy fakt, iż pozycja ta znalazła się w spisie literatury obowiązkowej w licznych programach przedmiotów akademickich z zakresu translatoryki, takich jak m.in. *teoria przekładu (grupa czeska, serbska, chorwacka)* (sylabus Bożeny Tokarz, Instytut Filologii Słowiańskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Śląski), *fenomen przekładu* (Instytut Polonistyki Stosowanej, Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski), *teoria i pragmatyka przekładu* (Katedra Skandynawistyki, Wydział Neofilologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza), *seminarium magisterskie — poziom 2* (Instytut Lingwistyki Stosowanej, Wydział Lingwistyki Stosowanej, Uniwersytet Warszawski), *szkoły humanistyki XX wieku — konwersatorium* (Instytut Filozofii, Wydział Filozofii i Socjologii, Uniwersytet Warszawski), a także w sylabusach przedmiotów translatorycznych prowadzonych w Uniwersytecie Gdańskim.

Nawet ten cząstkowy przegląd dorobku tłumaczeniowego Jubilata pozwala dostrzec Jego ogromny talent przekładowcy połączony z wszechstronną znajomością wielu dziedzin nauki, gruntowne filologiczne przygotowanie, kulturę intelektualną, a jednocześnie — wielką pokorę. Imponuje wybór utworów i profesjonalizm tłumacza. Wysoką sztukę przekładu Doktora Stanisława Ułaszka potwierdza także fakt, że fragmenty jego przekładów literackich znalazły się w słuchowiskach radiowych emitowanych przez ogólnopolski Program Drugi Polskiego Radia.

Widnokrąg sztuk wielu

Trzecią wielką namiętnością Jubilata jest sztuka. Sztukę Mistrz kocha w każdej postaci. Do ulubionych należą śpiew, muzyka, balet i teatr. Fascynuje go też historia sztuki. O tym, że Dostojny Jubilat był wokalistą chóru i zawodowym tancerzem o wieloletnim stażu, wiedzą tylko nieliczni, a szkoda, ponieważ sukcesów na tej niwie odnotować można całkiem sporo.

Droga artystyczna Pana Doktora Stanisława Ułaszka bierze swój początek we wczesnej młodości. Taniec i śpiew — jak sam podkreśla — od dzieciństwa były jego żywiołem. Debiutował w szkolnym zespole tanecznym i udzielał się jednocześnie w chórze. Po maturze, jak już wspomniano, uczył się w Studium Nauczycielskim w Słupsku (1963) na kierunku „śpiew i muzyka”, a po pomyślnie zakończonym przesłuchaniu został wokalistą chóru Teatru Muzycznego w Gdyni (1964), gdzie pracował do maja 1965 roku. W chórze tym śpiewał „barytonem o tendencjach tenorowych”, jak jego głos określiła Janina Tylewska, śpiewaczka i chórmistrz. Nazwisko Dostojnego Jubilata bardzo szybko znalazło się na afiszach bieżącego repertuaru. Na deskach „teatru Baduszkowej” występował w znanych musicalach i operetkach, m.in. *Can-Can* Cole Porter’a (reż. Danuta Baduszkowa, chor. Wanda Bończa), *Ja tu rządzę, czyli Romans*

²⁸ Zob. m.in.: A. Pawelec, *Alfa i Omega*. „Przekładaniec” 2011, nr 22–23, s. 360–363; K. Dębska, *Problemy translatoryki*. „Estetyka i Krytyka” 2009/2010, nr 17/18, s. 249–254; G. Ojcewicz, *Paul Ricoeur, Peeter Torop. O tłumaczeniu*, „Slavia Orientalis” 2009, nr 4, s. 490–493.

pani majstrowej Zygmunta Wiehlera (reż. Stanisław Kwaskowski, chor. Jerzy Kapliński), *Zamek na Czorsztyńcu* Karola Kurpińskiego (reż. Aleksander Długosz), *Czarujący Gulio* Gorniego Kramera (reż. Danuta Baduszkowa, chor. Józef Matuszewski), *Swobodny wiatr* I.O. Dunajewskiego (reż. Danuta Baduszkowa, chor. Wanda Bończa), *We-soła wdówka* Franciszka Lehára (reż. Tadeusz Bursztynowicz, chor. chor. Stanisława Stanisławska), *Zemsta nietoperza* Johanna Straussa (syna) (reż. Danuta Baduszkowa, chor. Jerzy Gogół).

Podczas studiów w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku Nasz Jubilat był pierwszym solistą zespołu tanecznego prowadzonego przez Marcelgo Żędzianowskiego, wybitnego tancerza, choreografa i pedagoga, solistę baletu Państwowej Opery Bałtyckiej, współzałożyciela Zespołu Pieśni i Tańca Uniwersytetu Gdańskiego „Jantar”. Jako młody żak musiał godzić naukę na studiach z pracą artystyczną. W dalszym ciągu grał w spektaklach w gdyńskim Teatrze Muzycznym. Ale to nie wystarczyło głodnemu wrażeń Artyście. Postanowił bowiem dokształcić się jeszcze na kursie tańca organizowanym w Państwowej Średniej Szkole Baletowej w Gdańsku, który prowadzili Beata i Janusz Wojciechowski, ówczesni pierwsi soliści gdańskiego baletu. To właśnie na tych zajęciach talent młodego tancerza dostrzegła profesor Janina Jarzynówna-Sobczak, dyrektorka szkoły i jednocześnie jej twórczyni, choreograf i kierownik zespołu baletowego Państwowej Opery Bałtyckiej. Zaproszenie ze strony „polskiej damy baletu” do swojego zespołu stało się jednym z przełomowych wydarzeń w życiu Jubilata. Jego kariera artystyczna nabrała rozpędu. Wkrótce, w 1973 roku, Podkomisja Weryfikacyjna przy Departamencie Teatru, Muzyki i Estrady Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie pozytywnie „zwyfikowała obywatela Stanisława Ulaszka jako artystę baletu”²⁹. Otrzymał znakomite rekomendacje Janiny Jarzynówny-Sobczak, Pan Stanisław Ulaszek został członkiem *corps de ballet* Państwowej Opery i Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku! Wystąpił w wielu cieszących się dużą popularnością spektaklach³⁰, był m.in. zbuntowanym marynarzem w *Pancerniku Potiomkinie* Juliusza Łuciuka, (reż. i chor. Janina Jarzynówna-Sobczak, Janusz Wojciechowski), Patrycjuszem, Rybakiem i Zatopionym w *Gdańskiej nocy* Henryka Jabłońskiego (reż. i chor. Janina Jarzynówna-Sobczak, Janusz Wojciechowski), Kadetem w *Pierwszym walcu* Johanna Straussa (syna) (insc. i chor. Zygmunt Kamiński), Gościem w lokalu i Przechodniem na ulicy w *Amerikaninie w Paryżu* oraz Kolorem II w *Błękitnej rapsodii* George’a Gershwin (insc. i chor. Zygmunt Kamiński), Oprycznikiem i Mnichem w *Borysie Godunowie* Modesta Musorgskiego (reż. Jan Maciejowski), Strażnikiem w haremie w *Szecherezadzie* Mikołaja Rimskiego-Korsakowa (insc. i chor. Janina Jarzynówna-Sobczak, Alicja Boniuszko), Kościotrupem w *Zamku Sinobrodego* Béli Bartóka (insc. i chor. Janina Jarzynówna-Sobczak, Alicja Boniuszko), Drugą „zagadką” w *Turandot* Giacomo Pucciniego (insc. i reż. Danuta Baduszkowa, Ryszard Slezak, chor. Zygmunt Kamiń-

²⁹ Dokument: *Zaświadczenie* wydane w 1973 roku przez Podkomisję Weryfikacyjną Departamentu Teatru, Muzyki i Estrady Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie.

³⁰ Zob. *Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka w Gdańsku (w 25-lecie istnienia)*. Red. B.M. Jankowski. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1971; *Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka. 1945–1985*. Red. A. Czekanowicz. Gdańsk: Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka, 1985; *Programy spektakli z lat 1967–1980*. Gdańsk: Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka, 1967–1980.

ski). Brał udział w tańcach i scenach zbiorowych — w *Serenadzie* Wolfganga Amadeusza Mozarta (reż. i chor. Piotr Schulz), w balecie *Spartakus* Arama Chaczaturiana (chor. Józef Sabovčik), w baletach-pantomimach, m.in. *Harnasie* Karola Szymanowskiego (insc. i chor. Janina Jarzynówna-Sobczak, Edward Dobraczyński), *Gilgamesz* Augustyna Blocha (insc. i chor. Gustaw Klauzner), w operach, m.in. *Legenda Bałtyku* Feliksa Nowowiejskiego (reż. Maria Fołtyn, chor. Janina Jarzynówna-Sobczak), *Król Roger* Karola Szymanowskiego (reż. Stanisław Hebanowski, chor. Janina Jarzynówna-Sobczak), oraz w operetkach, m.in. *Baron cygański* Johanna Straussa (syna) (reż. Zygmunt Kamiński, Kazimierz Łastawiecki, chor. Zygmunt Kamiński).

Na scenie, w zespole baletowym profesor Jarzynówny-Sobczak, Pan Ulaszek pracował dekadę, przykładowo godząc naukę na studiach rusycystycznych, następnie zaś pracę zawodową w macierzystym Instytucie z wyczerpującymi zajęciami i premiami w Operze. Ale to nie cała aktywność artystyczna Dostojnego Jubilata. Fascynacja tańcem zawiodła go do sekcji łyżwiarstwa figurowego w Robotniczym Klubie Sportowym „Stoczniovec” Zakładów Przemysłu Okrętowego w Gdańsku. Tu przez dwa lata był instruktorem, zaznajamiał łyżwiarzy figurowych z podstawami tańca klasycznego oraz prowadził zajęcia utanczniające.

Po zakończeniu kariery tanecznej Doktor Stanisław Ulaszek nawiązał współpracę z Redakcją Muzyczną Polskiego Radia Gdańsk, na którego antenie popularyzował dzieła muzyczne, prezentując następujące cykle audycji: *Spotkania z operetką*, *Opery polskie i Muzyka polska*. Jego autorskie programy spotykały się z serdecznym przyjęciem odbiorców.

Z horyzontu koneserskiego

Państwo Stanisław i Bożenna³¹ Ulaszkowie są koneserami sztuki ceramicznej — wytwornych wyrobów porcelanowych, głównie filiżanek i czarek. Zaiste udało im się stworzyć w swym domu niewielkie muzeum. Są w posiadaniu imponującej kolekcji stylowych, bogato zdobionych, drogocennych porcelanowych filiżanek, tzw. gardnerów³², korniłowów³³, kuznieców³⁴ i popowów³⁵, często o unikatowym wzornictwie. Każda filigranowa filiżanka ma swoją historię, którą Czciogodny Jubilat z autentycznym

³¹ Pani Bożenna Ulaszek jest antykwariuszem i bibliotekoznawcą, emerytowanym pracownikiem Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego.

³² Chodzi o wyroby z fabryki porcelany założonej w 1766 roku w Werbilkach pod Moskwą przez angielskiego kupca Francisa Gardnera. Gardner zatrudniał mistrzów z manufaktury w Miśni, znających tajniki produkcji porcelany.

³³ Zakład założyła w 1835 roku Maria Wasiliewna Kornilowa; produkował on wyroby porcelanowe wysokiej jakości, która często nie ustępowała wyrobom Imperatorskiej Fabryki Porcelany. W 1881 roku Kornilowowie jako pierwsi w Rosji wprowadzili nową metodę dekoracji porcelany, polegającą na przenoszeniu rysunku wykonanego na papierze specjalnymi farbami ceramicznymi na wyrób (tzw. kalkomania).

³⁴ Mowa o fabryce Kuznieców w Dulowie pod Moskwą, założonej w 1832 roku; była to największa fabryka porcelany w Imperium Rosyjskim.

³⁵ Fabryka porcelany A.G. Popowa należała do wiodących w pierwszej tercji XIX wieku.

zachwytem opowiada Gościom. Słuchając tych opowieści, niezauważenie przenosimy się w inny świat. Trudno potem powrócić do rzeczywistości...

Z perspektywy numerologicznej³⁶

Numerologiczną Trójkę cechują niezwykle umiejętności adaptacyjne i wielość różnorodnych zainteresowań. Jest przy tym bardzo komunikatywna, a jej wypowiedziom towarzyszy ekspresja, niejednokrotnie — emfaza. Trójki są przy tym żywiołowe, wesołe i życzliwe, dlatego mają spore grono oddanych znajomych. Ponieważ Trójki zabija stagnacja, same szukają wytrwale okazji, by uniknąć życiowej monotonii i rutyny. W działaniu odsłaniają wielką otwartość umysłu, w ich głowach jedna idea goni drugą z wielką prędkością. Nie boją się niebezpieczeństw i chętnie podejmują ryzyko. Bez przerwy sprawdzają w ten sposób same siebie, niekiedy ponosząc niepowodzenie lub popadając w trudne sytuacje. Trójka uwielbia mówić, czerpiąc z własnych monologów prawdziwą przyjemność. Skłonność ta przeradza się niekiedy w gadulstwo, nad czym trzeba już panować. Zarówno w monologach, jak i dialogach Trójki są dowcipne, znają tysiące anegdot, obstają przy swoich poglądach aż do granic zacierzwienia. Oznaczają się przy tym dużym darem przekonywania, dzięki czemu bez trudu pozyskują sojuszników do realizacji najbardziej szalonych pomysłów. Niemalą rolę w powodzeniu tego typu zachowań Trójki odgrywa jej spontaniczność, której towarzyszy impulsywność. Zawsze jednak lotny umysł ratuje Trójkę z wielkich tarapatów. Trójki są na ogół tolerancyjne, gościnne, lubią dobrą rozrywkę, a długoletnie przyjaźnie zawierają z łatwością. Nie są samotnikami. Potrzebują stałej widowni w szerokim tego słowa znaczeniu, która będzie podsycać ich wiarę we własne możliwości i talenty. Urodzeni ekstrawertycy mogą jednak zapłacić dużą cenę za swoją potrzebę wyrażania siebie przed światem. Nerwowość, rozkojarzenie czy niecierpliwość — z epizodów mogą się przekształcić w stany trwające dłużej niż przejściowa hipomania. Trójka może się stać wtedy podejrzliwa i lekkomyślna oraz zacząć reagować nieadekwatnie do sytuacji, nawet — agresywnie. Jak prawie wszyscy ludzie, Trójka niezbyt chętnie mówi o swoich porażkach i z oporem przyznaje się do błędów, co może wystawić ich odpowiedzialność na niejedną ciężką próbę. Każda Trójka jest stworzona do aktywności w wolnym zawodzie. Każdy inny fach ją ogranicza i dusi, lecz życie zmusza Trójkę do podejmowania decyzji, które zapewnią jej samej i jej rodzinie byt daleki od granic ubóstwa. Nauczyciel-Trójka zawsze będzie kreatywny, niespokojny, poszukujący. Jeśli jego intelektualna ruchliwość padnie na chłonną uczniowską glebę, wtedy Trójka da z siebie wszystko i będzie osiągać sukcesy zawodowe, czekając na słowne lub finansowe (a najlepiej na obie formy) docenienie ze strony przełożonych; brak docenienia jest przeżywany długo i boleśnie. W uczuciach Trójka nie zawsze jest stała, lecz gdy odnajdzie swoją Połówkę, już jej nie porzuca. Zresztą tych Połówek może być więcej: nie tylko życiowa Partnerka, lecz także Muzy mają prawo nieograniczonego dostępu do serca urodzonego artysty. Dobrze, że wyobraźnia i pracowitość Trójki pozwalają jej być z nimi wszystkimi. Sprawia to wrodzony romantyczny magnetyzm i elokwencja stale towarzyszące Trójce — stale towarzyszące Czcigodnemu Jubilatowi.

³⁶ Portret numerologiczny Trójki sporządził Grzegorz Ojcewicz.

Kilka słów na koniec

Każdy jubileusz jest okazją do spojrzenia na dorobek innego człowieka. Jubileusz 45-lecia pracy zawodowej Pana Doktora Stanisława Ułaszka wiąże się z bogatym życiem, pełnym najprzeróżniejszych doświadczeń. W takiej chwili poważnej refleksji zarówno sam Jubilat, jak i my — byli współpracownicy — spoglądamy na całokształt Jego dzieła, na Jego wielki codzienny trud. Jubilat pozostaje dla nas wzorem wytrwałości, przykładem sensowności w dążeniu do celu i wspinania się na szczyty marzeń: tutaj niemożliwe staje się możliwym.

Postawę życiową Czcigodnego Jubilata charakteryzuje niezmiennie żywość umysłu, ciekawość świata, śmiałość i dobitność wypowiedzi, nacechowanych życzliwością. Pana Doktora Stanisława Ułaszka zawsze wyróżniała szarmanckość, wysublimowany sentymentalizm, oryginalne poczucie humoru. Wszędzie i zawsze dostrzegał człowieka w człowieku, ponieważ jest Przyjacielem Człowieka, Osobowością o niesamowitej wrażliwości.

Plurimos annos, plurimos!

Katarzyna Wojan

Bibliografia

- Abdulla K. *Yarımçıq ilyazma*. Bakı: „XXI”-YNE, 2004.
- Chmielewska J. *Niepełna historia Oguzu (Kamal Abdulla: Zagadkowy rękopis)*. „Nowe Książki” 2009, nr 11 (1098), s. 34.
- Dede Korkut Kitabı. (I hisse, II hisse, III hisse, IV hisse, V hisse)*. Tertibinde M. Erginin. Ankara Üniversitesi Basımevi, 1964.
- Demirchyan D. *Vardanank'. Patmakan vep*. Erevan: Haypethrat, 1943.
- Dębska K. *Problemy translatoryki*. „Estetyka i Krytyka” 2009/2010, nr 17/18, s. 249–254. „e-teatr.pl”. [Online:] <<http://www.e-teatr.pl/pl/index.html>> (25.08.2015).
- Grabska M. *Gdańska rusycystyka — rozwój i kierunki badań*. [W:] *Tradycje gdańskiej humanistyki*. Red. J. Borzyszkowski, C. Olbracht-Prondzyński. Gdańsk: Instytut Kaszubski, 2008, s. 186.
- Kursy i egzaminy certyfikacyjne z języka rosyjskiego na Uniwersytecie Gdańskim*. [W:] Portal „Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego”, cop. FRUG 2010. [Online] <<http://www.frug.ug.edu.pl/?kursy,30>> (6.08.2015).
- Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka w Gdańsku (w 25-lecie istnienia)*. Red. B.M. Jankowski. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1971.
- Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka. 1945–1985*. Red. A. Czekanowicz. Gdańsk: Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka, 1985.
- Pawelec A. *Alfa i Omega*. „Przekładaniec” 2011, nr 22–23, s. 360–363.
- Pisowicz A. *Wstęp*. [W:] Demirczian D. *Wartanidzi. Wojownicy Wartana Mamikoniana. Powieść historyczna w dwóch tomach*. T. 1. Przeł. S. Ułaszek. Oprac. A. Pisowicz. Kraków: Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich — Księgarnia Akademicka, 2014, s. 5–8.
- Programy spektakli z lat 1967–1980. Gdańsk: Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka, 1967–1980.

- Ricoeur P., Torop P. *O tłumaczeniu*. Przeł. [z franc.] T. Swoboda, [z ros.] S. Ulaszek. Wstępem poprzedził E. Balcerzan. Przekład cytatów anglo- i niemieckojęzycznych E. Rajewska. Seria Literatura i Okolice. Red. naukowy serii B. Żyłko. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2008.
- „Sygnatury24.pl. Baza sygnatur porcelany”. Zespół sygnatury24.pl. [Online:] <<http://www.sygnatury24.pl/?opcja=SYGNATURY>> (25.08.2015).
- Torop P. *Przekład całkowity*. Przeł. Stanisław Ulaszek. [W:] P. Ricoeur, P. Torop. *O tłumaczeniu*. Przeł. [z franc.] T. Swoboda, [z ros.] S. Ulaszek. Seria Literatura i Okolice. Red. naukowy serii B. Żyłko. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2008, s. 60–327.
- Ulaszek S. *Od tłumacza*. [W:] Abdulla K. *Zagadkowy rękopis*. Przeł. S. Ulaszek. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, cop. 2009, s. 3.
- Wywiad*. Rozmowa ze S. Ulaszkiem przeprowadzona przez K. Wojan. Gdańsk-Zaspa, dn. 30.07.2015.
- Zajac G. *Dawno, dawno temu w krainie Oguzów...* [W:] Abdulla K. *Zagadkowy rękopis*. Przeł. S. Ulaszek. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, cop. 2009, s. 5–8.
- Zaświadczenie* [o zweryfikowaniu ob. S. Ulaszka]. Ministerstwo Kultury i Sztuki. Departament Teatru, Muzyki i Estrady. Podkomisja Weryfikacyjna. Warszawa: Ministerstwo Kultury i Sztuki, 1973.
- Абдулла К. *Неполная рукопись. Роман*. Перевод с азербайджанского В. Ибрагимоглу. Серия Мир современной прозы. Москва: Хроникер, 2006.
- Абдуллабекова Г.Г. *Азербайджанско-польские литературные связи XIX XXI веков (Учебное пособие)*. Баку: Мутарджим, 2012.
- Азаров Ю.П. *Групповые люди*. Москва: Советский писатель, 1990.
- Веллер М.И. *Легенды Невского проспекта сборник рассказов*. Санкт-Петербург: Астрель, 1993.
- Давидовский В.Я., Давидовский Я.В. *Несокрушимая и легендарная. Альтернативная историческая фантастика*. Inc. Cleveland: IGO-America, 1998.
- Довлатов С.Д. *Полковник говорит — люблю*. Ann Arbor: Ardis, 1983.
- Садур Н.Н. *Чудная баба (пьеса в двух частях)*. Москва: Союзтеатр, 1989.
- Теер Е. *Польский перевод романа Камала Абдуллы «Неполная рукопись»*. „Литературный Азербайджан” 2008, nr 1. [Online] <<http://www.azyb.net/cgi-bin/jurn/main.cgi?id=1700>> (5.08.2015).
- Тороп П. *Тотальный перевод*. Тарту: Издательство Тартуского университета, 1995.

KATARZYNA WOJAN

Uniwersytet Gdański, Wydział Filologiczny
Pracownia Leksykograficzno-Bibliograficzna
Instytut Skandynawistyki i Lingwistyki Stosowanej
Katedra Skandynawistyki, Pracownia Języka, Kultury i Gospodarki Finlandii
Neofilologia, ul. Wita Stwosza 51, 80-308 Gdańsk, Polska
e-mail: finkw@univ.gda.pl